

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Допускається до захисту
завідувач кафедри обліку і оподаткування

 доцент С.М. Хомовий
(підпис) вчене звання, ініціали, прізвище
« 31 » 10 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГУ ДПС У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ)

Виконав: Швець Яніна Дмитрівна
прізвище, ім'я, по батькові

(підпис)

Керівник: доцент Хомовий Сергій Михайлович
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

(підпис)

Рецензент: доцент Непочатенко Андрій Вікторович
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

(підпис)

Я, Швець Яніна Дмитрівна, засвічую, що кваліфікаційну роботу магістра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджую
гарант ОЦП «Облік і оподаткування»
професор І.В. Свиноус
(підпис) вчене звання, ініціали, прізвище
« 4 » листопада 2023 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу здобувача

Швець Яніні Дмитрівні
прізвище, ім'я та по батькові

Тема: «Екологічне податкування в Україні»
(за матеріалами ГУ ДПС у Київській області).

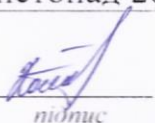
Перелік питань, що розробляються в роботі: Теоретичні основи обліку розрахунків з підзвітними особами. Організація та методика обліку розрахунків з підзвітними особами. Удосконалення внутрішнього контролю розрахунків з підзвітними особами..

Вихідні дані: звітність та інформаційні дані ГУ ДПС у Київській області.

Календарний план виконання роботи

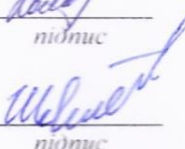
Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	листопад 2023-січень 2024	виконано
Теоретико-методична частина	лютий-квітень 2024	виконано
Аналітична частина	травень-червень 2024	виконано
Рекомендаційна частина	липень-серпень 2024	виконано
Оформлення роботи	вересень 2024	виконано
Перевірка на плагіат	жовтень 2024	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	жовтень 2024	виконано
Подання на рецензування	листопад 2024	виконано

Керівник роботи

підпис

доцент С.М. Хомовий
вчене звання, ініціали, прізвище

Здобувач

підпис

Швець Я.Д.
ініціали, прізвище

Дата отримання завдання « 4 » листопада 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Швець Я.Д. Екологічне податкування в Україні.

Екологічні податки є одним із джерел фінансування, що спрямовується на відновлення знищених лісів, природоохоронні заходи, ліквідацію забруднення та збереження природних ресурсів тощо. Високі ставки податків змушують видобувні підприємства запроваджувати технологічні схеми, які забезпечують раціональну і комплексну переробку видобутої сировини. Це допомагає в умовах промислового видобутку обмежених природних ресурсів зменшити їх виснаження.

Для цілей даного дослідження був здійснений аналіз динаміки та поділ податків із відповідною адаптацією для України на групу прямих, непрямих та групу соціальних внесків. Окрім цього, була використана класифікація податків за економічними функціями, що застосовується в ЄС для аналізу розподілу податкового навантаження між основними факторами виробництва, тобто віднесення податків до трьох груп: податки на працю, податки на капітал і податки на споживання. Визначені кроки України, яка в рамках Національної економічної стратегії проголосила намір досягти кліматичної нейтральності до 2060 року, що постає величезним викликом для промислових технологій та системи державного управління.

Було запропоновано науково-методичні підходи до визначення, ідентифікації та удосконалення елементів механізму екологічного оподаткування і структури розподілу надходжень до відповідних рівнів бюджетної системи України, які дозволяють врахувати баланс інтересів забруднювачів та держави як відповідальної за стан довкілля.

Основний обсяг роботи становить 58 сторінок. Робота містить 3 таблиці та 20 рисунків. Список використаних джерел налічує 60 джерел.

Ключові слова: екологічне оподаткування, фінансова політика, фінансовий механізм, фіскальне регулювання, податкова система, податкова політика.

ABSTRACT

Shvets Ya.D. Environmental taxation in Ukraine.

Environmental taxes are one of the sources of financing aimed at restoring destroyed forests, environmental protection measures, eliminating pollution and preserving natural resources, etc. High tax rates force extractive enterprises to introduce technological schemes that ensure rational and comprehensive processing of extracted raw materials. This helps to reduce their depletion in the conditions of industrial extraction of limited natural resources.

For the purposes of this study, an analysis of the dynamics and division of taxes with appropriate adaptation for Ukraine into a group of direct, indirect and social contributions was carried out. In addition, the classification of taxes by economic functions, which is used in the EU to analyze the distribution of the tax burden between the main factors of production, was used, that is, the assignment of taxes to three groups: labor taxes, capital taxes and consumption taxes. The steps of Ukraine, which within the framework of the National Economic Strategy declared its intention to achieve climate neutrality by 2060, are determined, which poses a huge challenge for industrial technologies and the public administration system.

Scientific and methodological approaches to the definition, identification and improvement of the elements of the environmental taxation mechanism and the structure of revenue distribution to the relevant levels of the budget system of Ukraine were proposed, which allow taking into account the balance of interests of polluters and the state as responsible for the state of the environment.

The main volume of the work is 58 pages. The work contains 3 tables and 20 figures. The list of sources used includes 60 sources.

Key words: environmental taxation, financial policy, financial mechanism, fiscal regulation, tax system, tax policy.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ І. ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ	6
1.1. Екологічне оподаткування як складова частина фінансової політики	6
1.2. Концепції визначення об'єктів оподаткування	9
1.3 Сутність механізму екологічного оподаткування	14
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ ІІ. МЕХАНІЗМ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ ...	21
2.1. Динаміка і структура податкових надходжень в Україні та ЄС	21
2.2. Фіскальна та регулююча роль і місце екологічного оподаткування у формуванні доходів бюджету	27
2.3. Вплив податкового навантаження на стан довкілля	34
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ ІІІ. ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	43
3.1. Покращення елементів механізму екологічного оподаткування	43
3.2. Удосконалення стратегії розвитку екологічного оподаткування в Україні	49
Висновки до розділу 3	56
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	69

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесян Г. М. Податкове право України : навч. посіб. / Аванесян Г. М., Колеснік Л. І., Сарана С. В. ; [за ред. Сарани С. В.] ; Відкрит. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна», Полтав. ін-т економіки і права. Полтава :Астроя, 2019. 270 с.
2. Аналітичний звіт LibMod. Шляхи вдосконалення податку на викиди двоокису вуглецю в Україні. URL: <https://bit.ly/3NM38fi> (дата звернення: 19.01.2024).
3. Березовська С. В. Податкове право : навч.-метод. посіб. / С. В. Березовська ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. С. Нестеренко ; Міжнар. гуманітар. ун-т, Ін-т нац. та міжнар. права. Каф. конституц. права та держ. упр. Одеса : Гельветика, 2017.
4. Булавинець В. М. Екологічне оподаткування як інструмент «зелених» фінансів. Ефективна економіка. 2020. №12. С. 55-68.
5. Булавинець В. М., Стасишин О.Р. «Зелені» фінанси—тренд сучасності. 2019.
6. Бурляй А. П. Особливості екологічного оподаткування в країнах ЄС та Україні. 2019. 372 с
7. Бутенко Т. В., Бутенко В. В. Переваги та недоліки використання різних форм оподаткування в Україні. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2017/No4/28.pdf> (дата звернення: 04.08.2024).
8. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 28.07.2024).
9. Варламова І. С. Екологічне оподаткування як основа сталого розвитку національної економіки / І. Варламова // Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 8. С. 807-809.

10. Ватаманюк М.М. Сучасні підходи до вирішення проблеми негативних екстерналій: теорія і практика. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2015/25_2/20.pdf (дата звернення: 14.06.2024).

11. Вітренко Ю. М., Власова І. В., Ворона В. О., Базелюк О.В., Жиляєв І. Б., Ковтунець В. В., Мельник С. В. Механізми розширення фінансової автономії закладів вищої освіти України: Колективна монографія. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/mekhanizmy-fin-avtonomii-zVO-Ua_metodychni_IVO-2019-85p_avtors-kolektiv.pdf (дата звернення: 12.02.2024).

12. Гасанов С. С., Кудряшов В. П., Балакін Р. Л. Напрями формування фіскальної політики в аспекті асоціації України з ЄС // Фінанси України. 2014. № 1. С. 22-38.

13. Гладченко Т.Б. Поняття податкового механізму та його елементи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2016. № 21. С. 32-38.

14. Горобей К. Д., Цимбаленко Я. Ю. Аналіз податкового навантаження в Україні та країнах ЄС. Актуальні проблеми економіки та управління. 2019. С.13.

15. Дубинецька П. П. Податкове регулювання в системі управління національним господарством : автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» Львів, нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2015. 25 с.

16. Екологічний податок в Україні. URL: https://osf.org.ua/data/blog_dwnl/Ecology_Tax_from_A_to_Z_2017.pdf (дата звернення: 27.11.2023).

17. Європейська комісія. Revision of the Energy Taxation Directive (ETD). URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_3662 (дата звернення: 28.06.2024).

18. Європейська комісія. The common agricultural policy at a glance. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_en (дата звернення: 21.06.2024).

19. Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-20#Text> (дата звернення: 25.06.2024).

20. Замасло О. Т. Податкова система України: теорія, методологія, практика : монографія / О. Т. Замасло. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 420 с.

21. Івашків Т. С., Петрина М. Ю., Кушлик О. Ю, Вербовська Л. С. Переваги та недоліки в системі прямого і непрямого оподаткування URL: <http://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/52-7-13.pdf> (дата звернення: 08.10.2023).

22. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. URL: http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/Ecology_Tax_from_A_to_Z.pdf (дата звернення: 18.05.2024).

23. Карлін М. І. Зелені фінанси: територіальний аспект використання. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки 3. 2017. С. 80-86.

24. Клименко М. В. Fostering innovations and protecting futurity through environmental taxation. Entrepreneurial, Trading, Stock Exchange Activity: Trends, Problems and Prospects for Development: зб. тез доп. II міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 11-12 лютого 2021. Київ, 2021. С. 142-145.

25. Клименко М. В. Податкові інструменти підвищення екологічної стійкості. Фінансовий механізм сталого аграрного розвитку: сучасний стан та перспективи: зб. тез доп. міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 грудня 2021. Київ, 2021. С.179-182.

26. Клименко М. В. Проблеми та перспективи розвитку інструментів декарбонізації економіки України. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2022. № 1(91). С. 47-57.

27. Клименко М.В. Supporting the future via environmental taxation. Проблеми раціонального використання соціально-економічного, еколого-енергетичного, нормативно-правового потенціалу України та її регіонів: зб. тез доп. І міжн. наук.-практ. конф., м. Луцьк, 01 травня 2022. Луцьк, 2022. С. 52-55.

28. Кобеля М. Я. Теоретичні положення та суть фінансової політики держави. Економіка та держава. 2020(3) С.160-164.

29. Коваленко Н. О., Лабенко О. М., Коваленко В. П., Клименко М. В. Економічна ефективність виробництва озимої пшениці у типовому господарстві центрального регіону України. Біоекономіка і аграрний бізнес. 2020. Том 11. № 2. С. 25-32.

30. Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування. URL: http://komekolog.rada.gov.ua/documents/sluhannja/kom_sluhannia/75533.html (дата звернення: 28.11.2023).

31. Концепція реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього середовища в Україні. URL: <https://mepr.gov.ua/content/konceptsiya-reformuvannya-sistemi-derzhavnogo-naglyadu-kontrolyu-u-sferi-ohoroni-navkolishnogo-seredovishcha-v-ukraini.html> (дата звернення: 29.11.2023).

32. Лазаришина І. Д., Олійник Л. А. Екологічне оподаткування в європейському союзі та Україні: тенденції й перспективи. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2022. №4 (7). С. 175-180.

33. Матвійчук Н. М. Фінанси природокористування. 2019. 328 с.

34. Мединська Н. В. Трансформація екологічного оподаткування в контексті інвестиційного забезпечення модернізації природоохоронної інфраструктури. Інвестиції: практика та досвід. 2022. №4.

35. Міжнародне енергетичне агентство (IEA). Energy intensity measured in terms of primary energy and GDP. URL: <https://www.iea.org/reports/sdg7-data-and-projections/energy-intensity> (дата звернення: 24.07.2024).

36. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Звіт щодо інструментів стимулювання зеленої модернізації промислових підприємств в країнах ЄС та в Україні. URL: <https://mepr.gov.ua/files/%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82.pdf> (дата звернення: 18.07.2024).

37. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Методичне керівництво з оцінки викидів парникових газів по видах діяльності установок. URL: <https://bit.ly/3XCYchb> (дата звернення: 24.06.2024).

38. Негода Ю. В. Оцінка та підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору економіки країни. Агросвіт 15 (2019). С 14-19.

39. Нікітішин А. Податкове регулювання як інструмент державної екологічної політики URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2017/02\(91\)/10.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2017/02(91)/10.pdf) (дата звернення 15.08.2024).

40. Нікола С. О., Никола С. О., Гусев А. О. (2020). Екологічне оподаткування як інструмент державного впливу на економіку природокористування.

41. Новицька Н. В. Сутність і суспільне призначення екологічного оподаткування. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Novytska_Nadiia/Ekologichne_opodatkuvannia_v_Ukraini_stan_ta_perspektyvy_rozvytku.pdf (дата звернення: 11.07.2024).

42. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). URL: <https://www.oecd.org/> (дата звернення: 22.03.2024).

43. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/en> (дата звернення 25.01.2024).

44. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 21.01.2024).

45. Податкове право України : підручник / [О. О. Головашевич, А. М. Котенко, Є. М. Смичок та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка, Н. А. Маринів. Харків : Право, 2019. 440 с.

46. Податковий Кодекс України у редакції від 22.12.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20211222> (дата звернення 26.01.2024).

47. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 р. № 960 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D0%BF#n9> (дата звернення: 20.04.2024).

48. Рекова Н. Ю. Можливості і напрями фіскальної децентралізації в удосконаленні інструментарію фінансової політики. Ефективна економіка. № 12. 2017.

49. Свиноус І. В., Слободенюк О. І., Присяжнюк Н. М., Гаврик О. Ю., Осадчий М. С. Екологічне оподаткування: світовий досвід та виклики для України. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 15. С. 19-24.

50. Світовий досвід запровадження екологічного аудиту та його стан в Україні. Бізнес Інформ, 2013. № 8. С. 180-184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_8_32 (дата звернення: 22.08.2024).

51. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року. URL: <https://mepr.gov.ua/news/31815.html> (дата звернення: 14.02.2024).

52. Фандель Г., Поняття витрат у зарубіжній та вітчизняній економічній думці. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в системі інформаційного забезпечення. 46 с.

53. Штик Ю., Семенова Д., Миронович Є. (2022). Екологічне оподаткування України в умовах сталого розвитку. Підприємництво та інновації, (25), 114-118. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/25.19> (дата звернення: 20.04.2024).

54. Яким має бути екологічний податок та система фінансування природоохоронних заходів — позиція Міндовкілля. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yakim-maye-buti-ekologichnij-podatok-ta-sistema-finansuvannya-prirodoohoronnih-zahodiv-poziciya-mindovkillya> (дата звернення: 26.05.2024).

55. A Statistical guide to Environmental Taxes. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5936129/KS-GQ-13-005-EN.PDF.pdf/706eda9f-93a8-44ab-900c-ba8c2557ddb0?t=1414782946000> (дата звернення: 13.12.2023).

56. Bilan Y., Samusevych Y., Lyeonov S., Strzelec M., & Tenytska I. (2022). The keys to clean energy technology: Impact of environmental taxes on biofuel production and consumption. *Energies*, 15(24).

57. BP Statistical Review of World Energy June 2022. URL: <https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/statistical-review-of-world-energy.html> (дата звернення: 17.02.2024).

58. Energy Web Foundation. URL: <https://www.energyweb.org/> (дата звернення: 22.03.2024).

59. European Commission, Directorate-General for Taxation and Customs Union, Taxation trends in the European Union: data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom: 2021 edition. Publications Office. 2021. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2778/732541> (дата звернення: 10.02.2024).

60. Klymenko M. «Green» policy and environmental taxation as the instruments to tackle climate change. *International scientific journal «Internauka»*. Series: «Economic Sciences». 2022. №7 (63). P. 185-197.